

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM
SZÉCHÉNYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁRA
AZ 1906. ÉVBEN.

(Három szöveggéppel.)

Évről-évre hangosabban szólal meg a panasz a Széchényi orsz. könyvtár helyiségeinek czélszerűtlen, elégtelen és közkönyvtári szempontból alkalmatlan volta miatt. Kénytelenek vagyunk elismerni, hogy a látogató közönség kifogásai könyvtárunk helyiségei ellen teljesen jogosak. A könyvvállványokkal beépített szűk és dísztelen bejáró folyosón szorongó látogatók, kiknek tömege gyakran órák hosszat várja az olvasóteremben egy-egy hely megüresedését, a ruhatár előtt a téli hónapokban naponként megújuló tolongás és küzdelem, a levegőtlen olvasóterem, melyben ember ember mellett szorong, s melynek rossz helyi viszonyai a könyvtáriakra nézve az ellenőrzést, az olvasó közönségre nézve pedig a nyugodt, zavartalan dolgozást lehetetlenné teszik, tudományos kutatások számára berendezett dolgozó szobák teljes hiánya, méltán kihívják a kritikát a Széchényi orsz. könyvtár ellen, s mindezen hiányosságok hangosan hirdetik, hogy hazai tudományosságunk és közművelődésünk egyik első tényezőjének, a Széchényi orsz. könyvtárnak, a XX. század elején milyennek nem volna szabad lenni.

Pedig a könyvtárat látogató közönség csak a külsőséget látja, a belső hely-hiányból származó nagy bajok, melyeknek káros volta nem kevésbé fenyegető a könyvtár rendjére és használhatóságára nézve, csak a könyvtáriak előtt ismeretesek. A könyvtár minden zuga túl van zsúfolva, a hirlapkönyvtár óriási szaporodásának elrendezésére, az anyag könyvtári hivatalos kezelésére nincs hely. Újabb szerzemények szakszerű elhelyezése napokig, sőt hetekig tartó átköltöztetéseket igényel. Úgy hogy a gyarapodás és látogatottság mostani aránya mellett előre látható, hogy a könyvtári rend igen rövid idő múlva nem lesz fenntartható, s a könyvtár mint közművelődési intézmény nem töltheti be magasztos feladatát.

Itt gyors segítségre, gyökeres reformra van szükség. Toldozások, újabb segédállványok nem elégíthetik ki az igényeket, mert nem teszik tágasabbá azt a helyiséget, melyet több mint hat évtized előtt, 1846-ban szántak a Széchényi orsz. könyvtár részére, a mely abból réges-régen kinőtt. Segítség csak új építkezéssel lehetséges. A legjobb megoldás volna természetesen egy külön, a modern könyvtári technika vívmányai és könyvtári tapasztalatok, valamint a szükségletek igényei szerint berendezett új épület emelése. Ha azonban ez a gyökeres orvoslás ez idő szerint bármi okból megvalósítható nem volna, legalább olyan segítségről kell mennél előbb gondoskodni, a mely a Széchényi orsz. könyvtárat mihamarább kiszabadíthatja mostani szorult helyzetéből. A megoldásnak egyik módja volna a következő:

A Múzeum kertjének Eszterházy-utczai oldalán, a kert területének igénybevételével, esetleges kiszögelléssel az utczára, külön épület volna emelendő; ebben találna elhelyezést a tágas olvasóterem, gazdag kézi könyvtárral és dolgozó szobákkal, valamint a hivatalos kezelésre szolgáló helyiségek egy része. Ez új épület az utca felől külön bejárást kaphatna. A könyvtári helyiségek mostani színvonalával egyenlő magasságra építendő olvasóterem függő folyosó által össze volna köthető a könyvtári termekkel, melyeknek valamikor majd a régi épület egész első emeletét el kell foglalniok. Hogy e terv technikailag megvalósítható-e, e felől nyilatkozni szakemberek hivatvák; annyi azonban kétségtelen, hogy a bajok elosztatásának legjutányosabb, leggyorsabb megvalósítható módja ez volna, a mi ezenfelül a könyvtár szakadatlan használatában sem idézne elő zavart.

* * *

A könyvtár gyarapodásáról és használatáról az alábbiakban elmondandók részletesen számolnak be. Sem a gyarapodás, sem a látogatottság eredménye nem maradt a tavalyi mögött. A könyvtár négy osztályában, a letéteményezett új családi levéltárak még rendezetlen anyagát nem számítva, az évi gyarapodás 147.808 db volt (1905-ben 144.349 db). Mindezen osztályokban egy év alatt 44.793 használó fordult meg (1905-ben 44.714), kik a könyvtár állományából 168.936 dbot vettek igénybe (1905-ben 206.400 dbot).

A könyvtári tisztviselők egyikét, *Kollányi Ferencz* jaáki apátot és igazgató-órt az a kitüntetés érte, hogy Ő Felsége 1906. márczius 28-án kelt legfelsőbb elhatározásával a hiteles helyek levéltárainak országos főfelügyelőjévé méltóztatott őt kinevezni. Egyébként a tisztviselők helyzetében az a változás történt, hogy dr. *Vértesy Jenő* II. oszt. segédőr I. oszt. segédőrré lépett elő és hogy dr. *Schönherr Gyula* igazgató-őr a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségénél, valamint Tanácsánál az előadói teendők végzésére, könyvtári szolgálatától az 1906. év tartamára felmentetett és helyette ideiglenes kiegészítő erő alkalmazása vált szükségessé. Ugyszintén egyik könyvtári szolgának hosszabb idő óta tartó betegsége miatt ideiglenes szolgát kellett kiegészítőül felfogadni. Ezzel együtt az összes tisztviselők, díjnokok, szolgák és a felügyelő személyzet létszáma jelenleg a 36-ot érte el.

A könyvtár tisztviselői gyakran részesültek hivatalos kiküldetésekben, családi levéltárak átvétele, árveréseken való résztvétel és egyéb hivatalos ügyek okából. Ezenkívül a Magyar Nemzeti Múzeum utazási alapjából nyert támogatással a következők tettek tanulmányutakat: *Havrán Dániel* I. oszt. segédőr a felsőmagyarországi levéltárakban végzett egyháztörténeti kutatásokat; *Kováts László* I. oszt. segédőr Délnémetország és Svájc nagyobb könyvtáraiban tanulmányozta a könyvtári berendezéseket és azok kezelését; dr. *Hubert Emil* I. oszt. segédőr Bécs, Lipcse és Berlin zenei gyűjteményeiben tett tanulmányokat és dr. *Gulyás Pál* II. oszt. segédőr a felsőmagyarországi városok könyvtárában könyvkötéstörténeti emlékeket kutatott.

A könyvtár folyóirata a *Magyar Könyvszemle*, *Kollányi Ferencz* jaáki apát, igazgató-őr szerkesztésében évnegyedes füzetekben híven beszámolt a hazai könyvtári és bibliografiai mozgalmakról, képet adott a könyvtár belső életéről, közzétette a köteles sajtótermékek beküldésére hivatott hazai könyvnyomdák teljes jegyzékét, feltüntette az ezek körében beállott változásokat és közölte az 1905. évi hazai hírlapirodalom katalógusát.

A könyvtárhoz érkezett és elintézett hivatalos ügyiratok száma 568 (1905-ben 659) volt.

Az olvasóterem látogatására egy év alatt 3655 igazolójegy adatott ki (1905-ben 3670 darab).

A könyvtár történeti és irodalomtörténeti kiállításának az 1906. év folyamán 420 látogatója volt, jobbára tanáraik vezetése alatt megjelenő iskolai növendékek, kiknek a könyvtári tisztviselők szolgáltak magyarázatokkal.

A könyvtár négy osztályában a gyarapodás, használat és a végzett munka eredményeit a következő adatok mutatják.

I. Nyomtatványi osztály.

Gyarapodása *kötelesspéldányokban* 11,752 (1905-ben 9289), *ajándék* útján 1354 (1905-ben 876), *vétel* útján 484 (1905-ben 624), *áthelyezés* útján 20 (1905-ben 44) és *csere* útján 2 (1905-ben 4), összesen 13.612 (1905-ben 10.837) darab.

A könyvtárilag feldolgozandó és részben már feldolgozott gyarapodáshoz járul még 28.287 (1905-ben 35.159) darab aprónyomtatvány, melyek anyaguk természete szerint 10 csoportra osztva és érkezésük ideje szerint évnegyedes csomagokban megőrizve, ekkép oszlanak meg:

1. Gyászjelentések	5650 db
2. Zárszámadások és üzleti jelentések	2879 »
3. Egyházi körlevelek	316 »
4. Periratok	40 »
5. Hivatalos iratok	458 »
6. Műsorok	1854 »
7. Alapszabályok	823 »
8. Szinlapok	7363 »
9. Falragaszok	6442 »
10. Vegyes apró nyomtatványok	2462 »

Összesen : 28.287 db

A nyomtatványi osztály összes gyarapodásának darabszáma tehát 41.899 (1905-ben 45.996) darab.

Nyomtatványok vásárlására 4562·04 korona, 143·05 márka, 26 frank és 22 lira fordított (1905-ben a vásárlási összeg: 5280·56 korona, 139·40 márka és 8·75 frank).

A könyvtár nyomtatványi osztályát ajándékaikkal a következők gyarapították:

Alapy Gyula, Áldásy Antal, Állatorvosi főiskola, Állatvédő-egyesület, Alsófehérmegyei tört. társulat, Ashóth Oszkár, Awetarianian J. (Sumla).

Bacher-Balogh Pál, Bajza József, Ballagi Aladár, Balló István, Bányai Elemér, Bárdos György, Bécsi Statistische Central-Commission, Bécsi tud. Akadémia, Belgrádi egyetem rektora, Bergeni múzeum, Bishop H. R. (New-York), Borsod-Miskolczi közművelődési-egyesület, Bosnyák-hercegovinai orsz. kormány, Bostoni szépművészeti múzeum, Brambach Vilmos (Karlsruhe), Braun Márkus (New-York), Breznay Béla, Brüsseli kir. könyvtár, Budapest székesfőváros statisztikai hivatala, Budapesti kir. orvos-egyesület, Budapesti központi papnevelő intézet, Budapesti Nemzeti Zenede igazgatósága, Budapesti Szemle szerkesztősége, Budapesti tud. egyetem bölcsészeti kara, földrajzi intézete, növénytani intézete, rektora és I. sebészeti klinikája.

Chicagói John Crerar könyvtár, Csaplovits könyvtár (Alsókubin).

Délmagyarországi tört. és rég. múzeum-társulat (Temesvár), Detrich Tibor, Diószegi Győző, Dujnovits István, Dunamelléki ev. ref. egyházkerület, Dunántúli ág. hitv. ev. püspök.

Egri érsekség, Esterházy Sándor.

Fabricius Endre, néhai Fábry Károly örökösei, Fándly József, Fehér Ipoly főapát, Fejépataky László, Felsmann József, Feministák egyesülete, Fitos Vilmos, Forster Gyula báró, Földművelésügyi minisztérium, Földtani intézet, Fővárosi könyvtár, Fővárosi közmunkák tanácsa, Fraknoi Vilmos, Francis D. R. (Boston), Fuhrmann Pálné, Fülöp József.

Gajári Ödön, Gillming Ferenczné, Gráci Historischer Verein für Steiermark, Gráf Gusztáv, Gulyás Pál, Győry Árpád, Győry Tibor.

Hampel József, Havas Rezső, Herceggprimási iroda, Herman Ottó, Hodinka Antal, Horváth Géza, Hunyadmegyei tört. és rég. társulat.

Iványi István.

Kalmár Ferencz, Kalocsai érsekség, Kassa városa, Keleti Szemle szerk., Képviselőházi iroda, Kereskedelmi minisztérium, Kereskedelmi és iparkamara (Budapest, Miskolcz és Szeged), Kereskedelmi múzeum, Kérészy Zoltán, Kliment Ferencz, Kollányi Ferencz, Kolozsvári egyetemi könyvtár, Kolozsvári egyetemi orvostudományi kar, Komjáthy János, Konkoly-obszervatórium (Ó-Gyalla), Kozma Bernát, König Lajos, Kövesligethy Radó, Közgazdasági Közlemények szerk., Központi statisztikai hivatal, Krakói tud. Akadémia, Krausz Sámuel, Krisch Jenő, Krisztiániai iparművészeti múzeum, Krupka József, Kunszt János, Kuskó István, Kuthy Zoltán (New-York), gróf Kuun Gézáné, Küzdényi Szilárd.

Laszowski Emil (Zágráb), Lavotta József, Lázár Elemér, Liszt Nándor, Lipsken Ottó (Bécs), Duc de Loubat (Paris), Ludvig Ernő (Tientsin), Lukács Géza.

Mády Ferencz, Magyar mérnök- és építész-egylet, Magyar Tud. Akadémia, Magyarországi Kárpát-egyesület (Igló), Mahler Ede, Malczovits Kálmán, Mangold Gusztáv, Mayer Gyuláné, Melbourni nyil-

város könyvtár, Melich János, Meteorologiai intézet, Milánói kiállítás magyar osztálya, Milhoffer Sándor, Milleker Bódog, Miniszterelnökség, Múzeumok és Könyvtárak orsz. Főfelügyelősége és Tanácsa, Műbarátok köre.

Németh János (New-York), Nógrád vármegye alispánja.

Ornithologiai központ, Orosz Endre, Országos Törvénytár szerk., Ortvy Tivadar, Osztrák kereskedelmi minisztérium, Ödöfy László.

Párisi nemzeti könyvtár, Peabody-Institute (Baltimore), Pénzügyminisztérium, Pintér Jenő, Pólai gimnázium igazgatósága, Posta- és távirtdaigazgatóság, Postatakarékpénztár igazgatósága, Pozsonyi orvos- és természettud. egyesület, Prohászka Ottokár.

Radnai Rezső, néh. Ráth György, Reischer Béla, Rendőrfőkapitányság, Rimamurány-salgótarjáni r. t., Rosenstein Vilmos, Roth Gyula (New-York), Rotschild könyvtár (Frankfurt).

Saint-Louisi kiállítás titkársága, Schack Károly (Mödling), Schönherr Gyula, Sebestyén Gyula, Sepsiszentgyörgy polgármestere, Simonyi Zsigmond, Smithsonian Institution (Washington), Solymossy Sándor, Sólyom Jenőné, Stoics Iván, Strich M. (Berlin).

Szabadalmi hivatal, Szalay Imre, Szalay Péter, Számvevőszék, Szanatorium-egyesület, Széchenyi kör (Eperjes), Székely nemzeti múzeum (Sepsiszentgyörgy), Szemere Miklós, Szentmártoni Kálmán, Szentpétervári Tud. Akadémia, Szilágyi István kör (Máramarossziget), Szilágyi József, id. Szinnyei József, ifj. Szinnyei József.

Technologiai iparmúzeum, Telkes Simon, Temesvár város tanácsa, Theer János, Tolnavármegyei múzeum, Tompa Imre, Towarzystwo przyjaciatnank (Pozen), Tulbusz Gh.

Upsalai egyetemi könyvtár.

Vajda Viktor, Vallás- és közoktatásügyi minisztérium, Venetianer Lajos, Veszprémi püspöki iroda, Veszprémvármegyei gazdas. egyesület, Vikár Béla, Vízépítési igazgatóság, Volpicella Luigi (Nápoly).

Walter Gyula, Washingtoni Library of congress, Wichmann Irjő (Helsingfors), Würzburgi Phys. medic. Gesellschaft.

Zerkowitz Emil (New-York), Zichy N. János gróf, Zilioetto Baccio (Trieszt).

Az ajándékozók száma e szerint 210 (1905-ben 182).

A nyomtatványi osztály szerzeményei közt a legnevezetesebb a Régi Magyar Könyvtárhoz tartozó darabok hosszú sorozata, melyhez hasonló gazdag gyarapodása könyvtárunk e legbecsesebb részének még alig volt. E sorozatból 23 db néhai Ráth György híres hungarikum könyvtárából való. A nagy gyűjtő ugyanis ajándékozási okiratában oly feltétel mellett hagyta nagybecsű hungarikum könyvtárát a M. Tud. Akadémiának, hogy ez a rá nézve másodpéldányokat képező és a Magyar Nemzeti

Múzeumban meg nem lévő darabokat »Ráth György ajándéka« címén a Széchényi orsz. könyvtárnak engedje át. Ily módon a Szabó Károly Régi Magyar Könyvtárának I. és II. részébe tartozó könyvek közül összesen 23 nyomtatvány járult a múzeumi anyag gazdagításához és ezek a következők:

1. Temesvári és Tinódi: *Chronica*, Kolozsvár 1574.
2. Görcsönyi Ambrus: Szép jeles históriás ének, Kolozsvár 1581.
3. Fons vitae, Debreczen 1589.
4. Enyedi Georgius: *Explicationes*, Kolozsvár 1598.
5. Petschius Petrus: *Malleus peniculi*, Kassa 1612.
6. Pázmány Péter: Imádságos könyv, Pozsony 1631.
7. Veszelin Pál, Kegyes és istenes beszélgetések, Debreczen 1633.
8. Az igaz isteni tiszteletnek tiszta tüköre, Pozsony 1638.
9. Rákóczi Georgius: *Instructio*, Albae Juliae 1638.
10. Károlyi Gáspár: Szent biblia, Várad 1660—61.
11. Kéry Johannes: *Oratio funebris*, Tyrnaviae 1664.
12. Weber Johann: *Wappen*, Lőcse 1668.
13. Miles Mathias: *Siebenbürgischer Würg-Engel*, Szeben 1670.
14. Zilahi János: Az igaz vallásnak világos tüköre, Kolozsvár 1672.
15. Temetési pompa, Debreczen 1674.
16. (Labsanszky Johannes): *Extractus*, Tyrnaviae 1675.
17. Pereszlényi Paulus: *Grammatica*, Tyrnaviae 1682.
18. Páriz-Pápai Imre: Keskeny út, Lőcse 1689.
19. Gyöngyösi István: Porából megéledett Phoenix, Lőcse 1693.
20. Lelki paradicsom, H. n. 1700.
21. Kövesdi Paulus: *Elementa linguae Hungaricae*, XVII. század.
22. Új és ó kalendárium, Kolozsvár 1702.
23. Thasnádi Stephanus: *Polydori virgulta myrtea*, Debreczen 1703.

Ezekon kívül ajándék vagy vásárlás útján még hét régi magyar könyv jutott a könyvtár tulajdonába; ezek:

1. Énektöredék 1597.
2. Szikszay Fabricius Balázs: *Nomenclatura*, Debreczen 1619. (90 korona).
3. Káldi György: Szent Biblia, Bécs 1626 (Szalay Imre ajándéka).
4. Caroli P. *Elementa Graecae grammatices*, Leutschoviae 1647.
5. Tyukodi György: Éghi zengés, Kassa 1677. (Lavotta József ajándéka).
6. *Xenium novi anni*, Tyrnaviae 1698.
7. Szent Ignác élete, Nagyszombat XVII. század (100 korona).

Ezen régi magyar nyomtatványok közül a legérdekesebbek egyikének, Tyukodi 1677. évi könyvének, mely II. Rákóczi Ferenc fejedelem atyjának végtisztességekor mondott prédikációkat tartalmazza, czímlapját mutatjuk be hű hasonmásban. (1. ábra). E ritka könyv Szabó Károly bibliografiai munkájának tanúsága szerint eddig csak két példányban volt ismeretes.

A lefolyt évben a könyvtár olvasótermét 37.744 egyén látogatta, a kik 91.363 kötetet használtak (1905-ben az olvasók száma 37.422 volt, 89.229 db könyvhasználattal.) Kikölesönzés útján pedig 2350 egyén 3646 kötet könyvet használt (1905-ben 2279 egyén 3750 könyvet kölcsönzött ki).

A könyvtári feldolgozás eredménye: egy év alatt 7759 mű osztályoztatott, melyekről 10.952 könyvtári czímlap készült (1905-ben az évi eredmény 6695 mű 9398 czédelával). — Kötés alá 1486 mű került 1929 kötetben (1905-ben 1219 mű 1781 kötetben).

A köteles nyomdatermékek kezelését végző irodába egy év alatt 2319 nyomtatvány-csomag érkezett (1905-ben 2323); az iroda pedig 2126 postai küldeményt, jobbjára átvételi elismervényt továbbított (1905-ben 2395-öt); ezek közül 455 be nem küldött sajtótermékek reklamálása volt (1905-en 760). A könyvtár a lefolyt év alatt csak három esetben (1905-ben 27-szer) kereste meg a közalapítványi kir. ügyigazgatóságot, hogy az 1897. évi XLI. t.-cz. intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben peres eljárást indítson.

Úgy ezen, valamint korábban indított peres eljárások eredményeül a Széchenyi orsz. könyvtár javára a következő nyomdák marasztaltattak el pénzbüntetésben és megfelelő kártérítésben:

Biraucz és társa budapesti ny.	15'—	kor.
Horovitz Adolf vágujhelyi ny.	25'—	»
Horovitz Zsigmond debreczeni ny.	5'50	»
Madarász Béla pécsi ny.	20'10	»
Magyary Mihály kolozsvári ny.	10'40	»
Nyiry Lajos gödöllői ny.	1'80	»
Rozsondai János baróti ny.	4'60	»
Szászvárosi kny. r.-t.	6'—	»
Dr. Szubotics Kamenko ujvidéki lapszerk. ...	10'—	»

Összesen ... 98'40 kor.

1. ábra. II. Rákóczi Ferencz fejedelem atyjának végtisztességekor elmondott beszédek czímlapja (Kassa, 1677.)

II. Kézirattár.

A gyarapodás *ajándékozás* útján 15 kézirat, 45 irodalmi levél, 8 irodalmi analecta; *vétel* útján 45 kézirat, 478 irodalmi levél, 117 irodalmi analecta. Az évi gyarapodás darab száma tehát 708 (1905-ben 226).

Kéziratok vásárlására összesen 4413:34 korona és 5 márka fordítottatott. Ez összeg legnagyobb részben a bécsi Gilhofer és Ranschburg czég által rendezett kézirat-árverés alkalmával megszerzett nagyérdékű darabok vételárának törlesztésére volt szükséges.

Kéziratokat ajándékoztak :

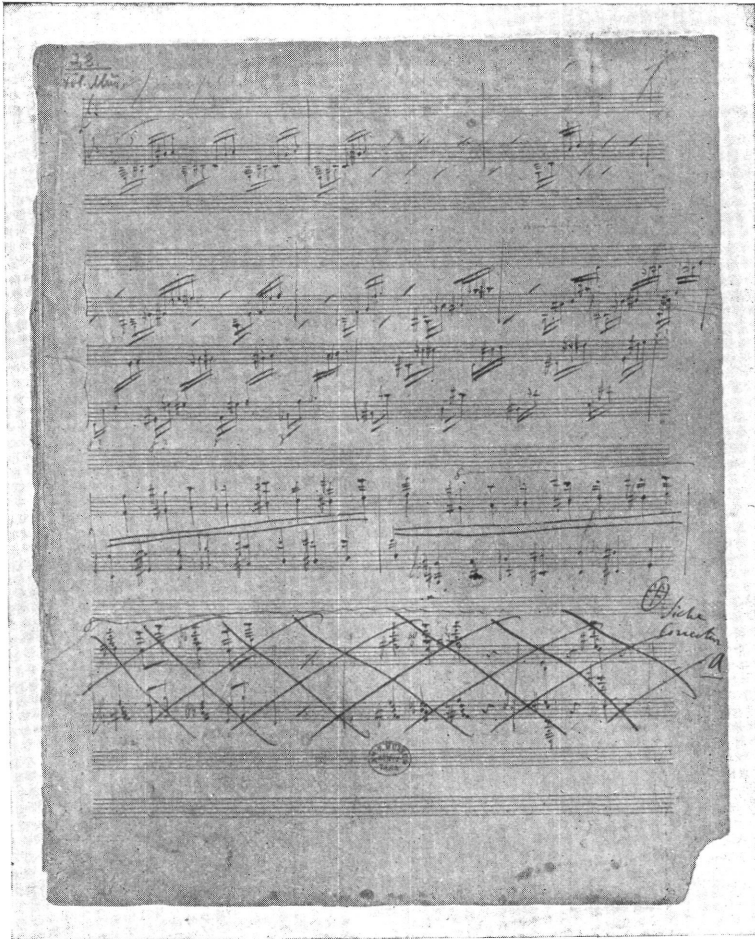
Bányai Elemér, Fabricius Endre, Fejérpataky László, özv. Gillming Ferenczné szül. Fischer Hermína, Gyulai Pál, Hodinka Antal, Kerekes Pál, Korizmic Antal, Medits Nándor, Szalay Imre, id. Szinnyi József, Varjú Elemér.

Az ajándékok közt különösen kiemelendő Gyulai Pálé, ki Vörösmarty Mihály 1819—1821., 1823. és 1824—1825-ben írott apróbb verseinek három füzetbe foglalt eredeti kézíratait, továbbá számos epigrammjának első fogalmazványát juttatta a kézirattár birtokába. Hasonlóképen értékes özv. Gillming Ferenczné ajándéka, ki testvéreinek, néh. Fischer Sándornak hagyatékából származó s irodalmunkat közelebről érdeklő levelezéseket adott át. A levélírók közt szerepelnek : Brandes György, Baumbach Rudolf, Dahn Félix, Ebers György, Ebner-Eschenbach Mária, Heyse Pál, Lilienkron Detlev, Ling Hermann, Rosegger Ferencz, Scherer János és mások; a levélírók jobbára Petőfi és Madách költészetével foglalkoznak, melyet Fischer Sándor fordításából ismertek meg.

A vétel útján szerzett kéziratok közül különösen felemlítendő gróf Beckers József Henrik ezredes, József nádor hadsegéde »Beitrag zur Geschichte der Insurrection im Jahre 1809 und 1810« című művének öt kötetre terjedő eredeti kézírata és ennek több eredeti okmánymelléklete, minők : Kisfaludy Sándor, gróf Hadik, gróf Keglevich stb. levelei s Napoleon kiáltványának francia, latin és magyar nyelvű változata.

Rendkívül nagybecsű zenei kéziratokat és leveleket szerzett a kézirattár a már mondott bécsi árverésen, úgyszintén ezenkívül is a Gilhofer és Ranschburg bécsi czégtől. Legkiválóbb darabok ezek között : Liszt Ferencz Rákóczi indulójának első fogalmaz-

ványa és ugyanannak 1866. évi második végleges kidolgozása eredeti kéziratokban; ez utóbbinak egyik lapját hasonmásban mutatjuk be (l. 2. ábra). Szintén Liszt Ferencztől való a »Csárdás obstiné (Hartneckiger Csárdás)« eredeti kézirata. Volkmann Róbert Visegrádjának négykézre írt sajátkezű átdolgozása. Schumann Róbert »Phantasie«-jának, melyet Liszt Ferencznek ajánlott, terjedelmes kézirata, a szerző sajátkezű javításaival stb.

2. ábra. Liszt Ferencz Rákóczi-indulója második kidolgozásának eredeti kézirata 1866-ból.

Az irodalmi levelestárnak gazdag gyarapodása volt. Megszerztük Hugó Károly és Prielle Kornélia levelezésének nagy részét. Ezekben, valamint egyéb megvett levelek írói közt szerepelnek : Arany János, Csengery Antal, Czuczor Gergely, Endlicher István, báró Eötvös József, Gaál György, Hormayr József, Ipolyi Arnold, báró Jósika Miklós, Kitaibel Pál, Kölcsey Ferencz, gróf Mailáth János, Nyáry Pál, Pyrker László, Pulszky Ferencz, gróf Széchenyi István, báró Wesselényi Miklós stb. ; a külföldiek közül pedig, a már említettekén kívül : Berlioz, Freytag, Grillparzer, Ira Aldridge, Saint-Saëns, Scheffel, Suppé stb.

A kéziratát a lefolyt évben 215 kutató kereste fel, kik annak állományából 592 kéziratot és 433 irodalmi levelet használtak. Hivatalos megkeresésre 18 esetben 28 kézirat és egy irodalmi levél kölcsönöztetett ki. A használók száma tehát együttvéve 233, a használt daraboké pedig 1054 (1905-ben 323 kutató 8469 darabot használt).

A kéziratár személyzetét az újabb szerzemények feldolgozásán kívül az újabb Musica szak szervezése és főleg régibb levélgűjtemények rendezése vette igénybe.

III. Hirlapkönyvtár.

A hirlapkönyvtár gyarapodása *kötelezpéldányokban* (a törvényben előírt módon, t. i. havi vagy évnegyedes csomagokban és szabályellenesen, t. i. egyes számonként küldve) 78.829 hirlapszám; *ajándék* útján 12.429 hirlapszám; *vétel* útján 130 hirlapszám; *áthelyezés* útján a könyvtár levéltári osztályából 51 hirlapszám. Az összes gyarapodás tehát 91.439 hirlapszám (1905-ben 89.817).

Ajándékozók voltak a Nemzeti és Országos Kaszinón kívül, melyek minket közelebről érdeklő külföldi hirlapok egész sorát bocsátják a könyvtár rendelkezésére, Aigner Lajos, Breznay Béla, a Budapesti székesfővárosi könyvtár, Kovács Ernő, Rio de Janeirói Biblioteca Nacional, Roth Gyula, Sajó Sándor és a Smithsonian Institution.

Hirlapok vásárlására 21-20 korona fordítottatott.

A hirlapkönyvtár olvasótermét 4059 olvasó látogatta, kik a könyvtárban 8097 hirlapkötetet használtak; kölcsönzés útján pedig

123 egyén 250 hirlapkötetet használt a könyvtáron kívül. Összesen tehát egy év alatt 4182 egyén 8347 hirlapkötetet vett igénybe (1905-ben 4271 egyén 9269 kötetet használt).

A hirlapkönyvtár munkáját a nagymérvű használaton kívül igen megnehezíti az egyre ijesztebben fenyegető helyhiány, mely a hirlapok rendes kezelését úgyszólván lehetetlenné teszi. Czédulázatott különben 31 új hirlap 538 évfolyama (1905-ben 129 1181 évf.), átnézetett 860 hirlap 67.858 száma (1905-ben 1057 hirlap 63.694 száma). Hirlapok kötéseért 1670.42 korona utalványoztatott.

Az új szerzemények hirlaptári feldolgozása akadálytalanul megtörtént, de még mindig zavarja a rendes munkát és kivált az ellenőrzést az a körülmény, hogy a nyomdatulajdonosok és kiadók egy része a hirlapokat nem a törvényben előírt módon, hanem egyes számonként küldi be. 1906-ban is 17.977 hirlapszám érkezett ily módon (1905-ben 19.618).

IV. Levéltár.

A gyarapodás *ajándék* útján 4900 db irat, *vétel* útján 918 db, *áthelyezés* útján (a könyvtár egyéb osztályaiából) 4232 db, *letétemény* útján, az alább említendő újabb családi levéltáraknak még pontosan össze nem számított anyagán kívül 3712 db irat. Az összeszámított darabok mennyisége tehát: 13.762.

Levéltári darabokat ajándékoztak a következők:

Áldásy Antal, Bányai Elemér, Fabricius Endre, Fényes Dezső, Gömörö Gusztáv, Gyarmathy Sándor, Kossuth Ferencz, Kovács Ernő, Loczka József, Lukács András, Magyar Könyvszemle szerk., »Nap« szerk., Simonyi Dénes, Szalay Imre, Szent-Ivány Gyula, id. Szinnyei József, Teleki Sándor gróf, Tóth-Kádár Vilmos, Tóth Károly, ifj. Ugron Gábor, Varjú Elemér.

A levéltár gyarapítására 37.234.81 korona és 94.60 márka fordítatott.

E vétel-összegben 32.000 koronával szerepelnek a néhai Helfy Ignác hagyatékából származó és özv. Roger-Helfy Jenőnéől megvásárolt nagybecsű Kossuth-iratok és levelezések, melyek a múzeum tulajdonában lévő hasonló iratokat egészítik ki. Az 540 darabot magában foglaló gyűjtemény vételára legnagyobb részének,

30.000 koronának fedezetéről a kormány törvényhozási úton gondoskodott.

A múzeumi törzsanyag gyarapodásából 22 db az eredeti középkori oklevelek, 981 db az újkortól iratok, 940 db az 1848/49-es gyűjtemény, 42 db a nemesi iratok és czimereslevelek és 7597 db a gyászjelentések csoportjára esik. Ez utóbbiakat id. *Szinnyei József* ajándéka több mint 2000 darabbal gyarapította.

A czimeres nemeslevelek csoportja néhány igen nagyérdékű középkori darabbal gazdagodott.

Ilyenek: Zsigmond király 1415. évi czimeradománya a Vadkerti és Szentgyörgyi Vincze-család részére, a Dobry-család 1431. évi czimereslevele (a Dobay-család levéltárában) és a legszebbek egyike, II. Lajos 1518. évi czimereslevele Armbruster Jakab részére; ezen eddigé ismeretlen armális gyönyörűen megfestett czimerképével és lapszéli díszítményeivel a magyar czimerfestészet valóságos remeke s ezért az a múzeumi gyűjtemény egyik elsőrangú darabja. E czimerképet hű másolatban bemutatjuk (l. 3. ábrát). Rendkívül szépek még I. Ferdinánd 1557. és 1559. évi czimereslevelei a hazai költészetünk történetében is ismeretes Armbruster Kristóf részére.

Az újkortól iratok közt különösen érdekesek József nádornak az 1804—1829. évekből származó eredeti levelei, számszerint 13 db, telve személyes vonatkozású adatokkal. Minden tekintetben értékes az említett Helfy-féle levelezés és kiválóan becses Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter ajándéka, a ki a Kossuth Lajos irataiból néhány kötet eredeti kéziratát bocsátotta a Széchenyi orsz. könyvtár rendelkezésére.

A letéteményezett családi levéltárak száma a lefolyt év alatt hirtelen növekedett és néhány korábban letéteményezett levéltár több nevezetes kiegészítésben részesült.

Újjonnan letéteményezett családi levéltárak a következők:

1. A *Töttösy*-családé, melyet Egyházassalvi Töttösy Béla kuriai bíró adott át a Múzeumnak. A levéltár azóta rendeztetvén, állaga a következő: 1 db középkori, 13 db XVI. századi, 71 db XVII. századi, 794 db XVIII. századi, 244 db XIX. századi, összesen 1123 db.

2. A Kisdobai *Dobay*-család levéltára, melyet Sándor József főhadnagy tétteményezett le; e levéltár mindössze 110 dbot foglal

3. ábra. Armbruster Jakabnak II. Lajos királytól 1518-ban kapott czímere.

magában, ezek között 1 középkori oklevél van, és pedig a Dobry-családnak 1431. évi említett czimereslevele.

3. A Kőlcsei *Kölcsey*-család levéltára, melynek letéteményezője Kölcsey Gábor földbirtokos. Az összesen 2175 dbot magában foglaló családi levéltár túlnyomó részben XVI—XIX. századi iratokat tartalmaz ; de van benne 1 db Árpád-kori, 10 db XIV. századi, 14 db XV. századi és 5 db XVI. századi középkori eredeti oklevél is.

4. A Budetini *Szunyogh*-család levéltára, melyet gróf Csáky Albin adott át a Nemzeti Múzeumnak.

5. A báró *Perényi*-család levéltára, melyet id. báró Perényi Zsigmond és családja tagjai helyeztek letéteménybe.

6. A Gyulai *Gaál*-családé, melyet Hertelendy Ferenczné adott át.

Ez új letéteményekkel a Nemzeti Múzeumban elhelyezett családi levéltárak száma *nyolczvankettőre* emelkedett.

Korábban letéteményezett családi levéltárak közül a következők részesültek kiegészítésekben :

1. A *Berzeviczy*-család kihalt bárói ágának levéltárához Szmrecsányi Miklós min. tanácsos újabban ismét 304 db irattal járult, melyekből 16 db a XVII., 206 db a XVIII. és 82 db a XIX. századra esik.

2. A *Kvassay*-család levéltára két újabb letéteménnyel gazdagodott.

3. A *Luka*-családé, mely tekintélyes kiegészítést nyert. Ez utóbbiakról számszerinti kimutatás még nem adható.

A levéltárat a lefolyt évben 264 kutató kereste föl, kik annak állományából 64.098 dbot használtak ; azonkívül 20 téritvényre 428 db kölcsönöztetett ki. Összesen tehát 284 egyén 64.526 levéltári darabot használt (1905-ben a használat 419 egyén részéről 95.683 darab).

A levéltári rendes munkálatok, a növedéknapló vezetése, nagyobb gyűjtemények megbecslése, új járulékok feldolgozása mellett megkezdődött a letéteményezett családi levéltárak középkori oklevélanyagának jegyzékbe vétele. A gr. Blagay, Lippich, Salamon, gr. Rhédey családi levéltárak ilyenmő anyagának leltározása teljesen, a Dessewffy-családé 1425-ig, a Kállayak nagy levéltára pedig 1346-ig készült el.

A családi levéltárak rendezése általában nagy mértékben foglalkoztatta a levéltár személyzetét. Teljesen rendezettek és jegyzékbe vétettek a már említetteken kívül a következő levéltárak:

1. A *Bogyay*-családé, mely 2252 db iratot, s ezek között 1 Árpádkori, 4 db XIV-ik és 8 db XV-ik századi oklevelet foglal magában.

2. A Kölcsei *Kende*-családé, melyben a darabok száma 10.064; ezek között van 4 db Árpádkori, 90 db XIV. századi oklevél, két czimereslevél és két czímerkérő folyamodvány.

3. A *Kruplanicz*-levéltár 10.330 db irattal (eredeti középkori nincs), közte a család 1647. évi czimereslevele.

4. A *Szinyey-Merse*-levéltár, összesen 810 db oklevéllel, melyek között 4 Árpád-kori, 53 db XIV. századi, 164 db XV. századi és 23 db XVI. századi középkori oklevél van. Van a levéltárban két czimereslevél, egyik a családé 1602-ből.

5. A *Sibrik*-családé, melynek darabszáma 14.011; ezek között az Árpád-korból való 2, a XIV. századból 37, a XV-ikből 75, a XVI-ikből (1526 előtt) 38 darab.

Az év végén folyamatban volt a már régebben letéteményezett br. *Balassa*-levéltár folytatólagos rendezése, és az újabban idekerült *Berzeviczy* (kakaslomniczi ág) és br. *Perényi* családi levéltárak anyagának évrendbe szedése.

* * *

A könyvtári tisztviselők és alkalmazottak tudományos és irodalmi munkásságát a következő összeállítás mutatja:

Dr. *Fejérpataky László*

osztályigazgató, egyetemi ny. r. tanár, múzeumi és könyvtári orsz. felügyelő, a M. Tud. Akadémia rendes tagja és az Akadémia történelmi bizottságának előadója.

1. Báró Radvanszky Béla emlékezete. (Turul 1906. évf.)
2. A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi orsz. könyvtára az 1905. évben. (Magyar Könyvszemle 1906. évf. II. füzet.)

Id. Szinnyei József

kir. tanácsos, múzeumi igazgatóőr, a M. Tud. Akadémia I. tagja.

1. »Magyar írók élete és munkái« 96—101. füzet. (XI. kötet 5—9. füzet, XII. kötet 1. füzet. Récsi-Sántha.)
2. »Timár-ház«. Napló jegyzetek XV—XVI. 1846. (Komáromi Lapok 1—2., 26—27. szám. Átvette a Magyar Állam 36—37. és 203. szám.)

Kollányi Ferencz

pápai praelátus, jaáki apát, múzeumi igazgatóőr, a hiteles helyi levéltárak országos főfelügyelője, a M. Tud. Akadémia I. tagja.

1. A magánkegyúri jog hazánkban a középkorban. Bpest, 1906.
2. Szerkesztette a Magyar Könyvszemlét.

Dr. Schönherr Gyula

múzeumi igazgatóőr, egyetemi m. tanár, a Múzeumok és Könyvtárak orsz. Főfelügyelőségének és Tanácsának előadó titkára, a M. Tud. Akadémia I. tagja.

1. Nagylucei Orbán zsoldáros könyve a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában. (Magyar Könyvszemle 1906. évf.)
2. Nagybánya város XIV. századi pecsétai. (Turul 1906. évf.)
3. Jelentés a Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság 1906. évi működéséről. (Turul 1906. évf.)
4. Jelentés a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének 1905. évi állapotáról. (Budapest, 1906.)
5. A múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsának IV. jelentése. (Budapest, 1906.)
6. Vidéki könyvtáraink 1904-ben (Magyar Könyvszemle 1906. évfolyam.)
7. Művészi séták. Tárca. (>Budapesti Hírlap«-ban. Deczember hónap.)
8. Szerkesztette Varjú Elemér társaságában a »Turul« című folyóiratot.

Dr. Sebestyén Gyula

múzeumi igazgatóőr, a M. Tud. Akadémia I. tagja, a Magyar Néprajzi Társaság főtitkára.

1. Dunántúli gyűjtés. Kiadta a Kisfaludy-Társaság. (Magyar Népköltési Gyűjtemény. Új folyam, VIII. köt.)
2. A magyar nemzet őskora. (Beöthy-Badics: A magyar irodalom története, I. köt. 3-ik kiadás új fejezete, 15. l.)
3. A pogánykori költészet emlékei. (U. o. új fejezet, 35. l.)
4. A királymondák és az énekmondák. (3-ik jav. kiadás, u. o. 98. lap.)

5. Középkori könyvtáraink és a Corvina. (3-ik jav. kiadás, u. o. 134. l.)
6. Czintus, czinkus. (Magyar Nyelv, 1906. évi foly. 83.)
7. A székelly betürovás eredetéről. (Rovás és rovásírás, IX. közlemény. Ethnographia, 1906. évi foly. 265. l.)
8. Hamisítványok. (U. a. X. közlemény. U. o. 343. l.)
9. A pünkösdi király és királyné. (U. o. 32. l.)
10. Báltánczoltató betlehemeseink szerepe a magyar mysteriumok történetében. (Mutatvány a »Dunántúli gyűjtés« cz. kötetből.) U. o. 101. l.)
11. Réső Ensel Sándor előkészülete a »Népszokások« II. kötetéhez. (U. o. 219. l.)
12. A másik fél szava. (Válasz az Irodalomtörténeti Közleményeknek.) U. o. 120. l.)
13. Gróf Zichy Jenő halála. (U. o. 370. l.)
14. Főtitkári jelentés a M. Néprajzi Társaság 1906. évi rendes közgyűlésén. (U. o. 188. l.)
15. Munkácsi Bernáttal szerkesztette az Ethnographiát.

Horváth Ignác

múzeumi őr.

1. Folyóiratok 1905. évből. (Melléklet a Magyar Könyvszemle 1906. évfolyama 3-ik füzetéhez.)
2. Történeti repertorium. (Századok 1906. évfolyamában.)
3. A magyar bibliografiai irodalom repertoriuma az 1905. év utolsó és az 1906. év első három negyedében. (Magyar Könyvszemle 1906. I—IV. füzet.)

Kereszty István

múzeumi őr.

1. Az 1905. évi hazai nem-magyar nyelvű hirlapirodalom bibliográfiája. (Magyar Könyvszemle, melléklet.)
2. Seprődi János »Emlékirat a magyar zenéről« cz. tanulmányának bírálata. (Erdélyi Múzeum, 4. sz.)
3. »Csalódások« (zenei elmefuttatás). (Művészeti Almanach 1907-re.)
4. A M. Kir. Opera újdonságainak ismertetése. (Vasárnapi Ujság.)
5. Zenei törekvések; Puccini művészete; A dalszínház. (Magyar Világ: 5., 10., 15. sz.)
6. Szerkesztette a »Magyar Lant« cz. zenei lapot január- s februárban.
7. Értekező és polemikus cikkek, zeneműbírálatok. (Zenelap; Zenevilág.)
8. »Bayreuthból.« (Az Ujság, 225. sz.)
9. »Az Ujság« zenei rovatának vezetője.

Dr. *Áldásy Antal*

múzeumi őr, egyetemi magántanár.

1. Név- és tárgymutató a gróf Zichy-család okmánytára I—IV. kötetéhez. Budapest, 1906.
2. Magyarország melléktartományainak oklevéltára. Második kötet. A Magyarország és Szerbia közti összeköttetések oklevéltára 1198—1526. Szerkesztették Thallóczy Lajos és Áldásy Antal. Budapest, 1907.
3. A Dobry-család czímereslevele 1431-ből. (Turul, 1906. évfolyam.)
4. Ismertetések a Századok, Turul és a Mittheilungen des Instituts für österr. Geschichtsforschung 1906. évfolyamában.
5. Apostolic Majesty. Cikk a New-Yorkban megjelenő Catholic Encyclopaediában.

Dr. *Melich János*

I. oszt. segédőr, egyetemi magántanár, a M. Tud. Akad. I. tagja.

1. A magyar szótáriróladalom. (Nyközl. 1906. évi folyam, 4 közlemény.)
2. Adatok hazánk honfoglaláskori s X—XII. századi helyneveinek értelmezéséhez. (Magy. Nyelv 1906. évi foly., 2 közlemény.)
3. Kisebb szófejtő cikkek:
  - a) Magyar szófejtések. (Magy. Nyelv 1906.)
  - b) A magyar hünmonda néhány tulajdonnevérol. (Magy. Nyelv 1906.)
  - c) Kolozsvár = Temesvár. (U. o.)
  - d) Szarkafalva. (U. o.)
  - e) Velence. (U. o.)
  - f) Lóránt, patok, Bécs. (Nyközl. 1906. évi folyam.)
4. Zalavár és Mosaburg. (Századok 1906. évf., 270. l.)

Kováts László

I. oszt. segédőr.

1. Thury Etele. Iskolatörténeti adattár. (Magyar Könyvszemle 1906. évf.)
2. Művelődéstörténeti előadások az Erzsébet Népakadémiában és az Általános Népművelő Egyesületben.

Dr. *Hubert Emil*

I. oszt. segédőr.

1. Szerkesztette a »Szerda« tudományos és művészeti folyóiratot.
2. Vezetője volt ugyanezen folyóirat zenei rovatának.

Varjú Elemér

I. oszt. segédőr.

1. Az esztergomi társaspecsét. (Turul, 1906. évf.)
2. A Hunyadiak síremlékei a gyulafehérvári székesegyházban. (Magyarország Múemlékei, szerk. báró Forster Gyula.)
3. Könyvismertetések a Turulban.
4. Szerkesztette dr. Schönherr Gyulával a Turult.

Dr. Vértesy Jenő

I. oszt. segédőr.

1. Kölcsey Ferencz. (Magyar Tört. Életrajzok 4--5. füz.)
2. Kölcsey III. felirata az ifjak ügyében. (Magyar Könyvszemle 3. füz.)
3. Vörösmarty utolsó drámája. (Egyetemes Philologiai Közöny 1. füz.)
4. Kazinczy jelentősége. (Irodalomtörténeti Közlemények, 3. füz.)
5. Hugo Victor egy posthumus költeménye. (Felolvasás a Budapesti Phil. Társaság márcziusi ülésén.)
6. Ujlaki Miklós. Költemény. (Katholikus Szemle 8. füz.)
7. Kisebb közlemények az Egyetemes Philologiai Közönyben.

Dr. Gulyás Pál

II. oszt. segédőr, a Magyar Könyvszemle segédszerkesztője.

1. Előmunkálatok Hain ősnymtatvány-jegyzékének új kiadásához. (Magyar Könyvszemle 1906. I. évf.)
2. A modern nyomtatványok könyvészeti leírásának szabályai. (U. o. IV. f.)
3. Zrinyi Katalin grófnő sorsvető könyve. Fordítás. (U. o. III. f.)
4. Az ősnymtatványokról. (Budapesti Hirlap. 1906., 200. sz.)
5. Könyvismertetések: *A)* Egyetemes Philologiai Közönyben: Tóth András: Sevilla csillaga és Andalusia Cidje.
B) Magyar Könyvszemlében: *a)* Armstrong E. Latouche. The book of the public library, museum and national gallery of Victoria.
b) Heinrich Gusztáv. Egyetemes irodalomtörténet.
c) Fumagalli G. Lexicon typographicum Italiae.
d) Gruel Léon. Manuel historique et bibliographique de l'amateur des reliures.
e) Little G. A. Initia Operum Latinorum.
f) Livingston Luther S. Auction prices of books. I—IV. köt.
g) Melottée Paul. Histoire économique de l'imprimerie. I. köt.
h) Pellechet M. Catalogue général des incunables. I—II. köt.
i) Sabbadini R. Le scoperte dei codici latini e greci ne' secoli XIV. e XV.

j) Schwenke P. és Hortzschansky A. Berliner Bibliothekenführer.

k) Id. Szinnyi József. Magyar írók élete és munkái. 100. füzet.

l) Története. A Csáthy-féle czég százéves —.

m) Weisz Miksa. Kaufmann Dávid könyvtárának héber kéziratái és könyvei.

n) Wickhoff Franz. Beschreibendes Verzeichniss der illuminirten Handschriften in Oesterreich.

6. 17 apróság a Magyar Könyvszemlében.

Dr. *Bártfai Szabó László*
gyakornok.

1. Thurzó Ferencz: A nagybányai ev. ref. főiskola története 1547—1755. (Századok, 1906, I. füzetében.)

2. Orosz Ernő: Heves és a volt Külső-Szolnok vármegyék nemes családjai. (Turul, 1906, II. füzet.)

3. Oklevéltani apróságok. (Turul, 1906, IV. füzet.)

4. Három Árpádkori pecsét. (Turul, 1907, I. füzet.)

5. Pata és Ujvár megyék. (Századok, 1907, III. füzet.)

6. Gróf Károlyi Antal életrajza, 1732—1791. (Kéziratban.)

Dr. *Fitos Vilmos*
gyakornok.

Eszmék világa. (Kéziratban.)

Zászló János
gyakornok.

1. Román származású írók élete és munkássága. Magyar írók élete és munkái 90—101. füzetekben.

2. A hazai hírlapirodalom 1905-ben. I. A magyar hírlapirodalom. (Melléklet a Magyar Könyvszemle III. füzetéhez.)

3. Ugyanez különnyomatban a Magy. Könyvszemle 9. füzetéből.

4. Előszó az »Emlékkönyv 1848 április—1906 április 9.« című könyvben. Eger, 1906.

5. Országgyűlési nemzetiségi képviselők élete és munkássága. Magyar Országgyűlés 1906—1911. Kiadja a Magyar Tudósító szerkesztősége. Budapest, 1906.

6. Alkalmi cikkek a »Budapesti Hírlap«, »Magyarország«, »Függetlenség« (Arad), »Magyar Tudósító«, »Controla« (Temesvár), »Telegraful Roman« (Nagyszeben), »Abauj-Kassai Közlöny« című lapokban.

7. Regulament pentru parohii. Arad, 1906. (Melléklet a Biserica și Scoala (Arad) hetilap 50. számához.)

8. Statutele reuniunii învățatorilor . . . Arad. Arad, 1897.
9. Instrucțiune . . . conferențelor învățătoresți. Sibiu, 1899.
10. Regulament al . . . Asociațiunii . . . Sibiu, 1897.
11. Statutele Ligei Bucuresci. Bucuresci, 1893.

Jakubovich Emil
gyakornok.

A nagymádi határjárólevél 1404-ben. (Magyar Nyelv 1906. áprilisi füzete.)

Dr. Sufflay Milán
gyakornok.

1. Az idéző pecsét a szláv források világánál (Századok 1906. évf.)
2. Raguza város statutumai (U. o.)
3. A Magyar Nemzeti Múzeumból (horvátul), Vjestnik hrv. zemalj. Arkiva 1906. évf. 155—178. ll.
4. A Blagay-család két oklevélhamisítványáról (horvátul). U. o. 213—234. ll.
5. Consuetudo Bononiensis (Mitteilungen des Instit. für österr. Geschichtsforschung 1906. évf.)
6. Bírálatok a Turulban és Századokban.

Dr. Szekfű Gyula
gyakornok.

»Schesaeus-kézirat a Nemzeti Múzeumban«. (Magyar Könyvszemle 1906. évfolyam.)

Dr. Bajza József
gyakornok.

1. Kisfaludy Sándor és a nyelvújítás. (Magyar Nyelvőr 1. és 2. füzetében és külön is.)
2. A kurucz elbeszélő költészet ismertetése.
3. Kisebb czikkek az Egyetemes Philologiai Közlönyben és a Magyar Nyelvőrben.

Dr. Czuberka Alfréd
gyakornok.

Kuruczokori fegyverek. Budapest, 1906.